

REPREZENTĂRI SIMBOLICE ALE „OMULUI BUN” ÎN FOLCLORUL ROMÂNESC

Rezumat

Reprezentări simbolice ale „omului bun” în folclorul românesc

Studiul de față își propune să evidențieze variațiile cu care este investită sintagma „om bun” în basme, colinde și proverbe. Se vor urmări anumite reprezentări simbolice ale „omului bun” așa cum apar în trei basme de Ion Creangă, și anume „Povestea porcului”, „Cinci pâni” și „Ivan Turbincă”, pornind, așadar, de la „omul bun” călător în lume, „omul bun” ospitalier și participant la ospăț și milostivul „om bun” căruia îi este deschisă Împărăția Cerurilor, este iubit de Dumnezeu, dar care cu greu renunță la păcatele mărunte ce-l împiedică să împlinească rânduiala creștină. Sunt prezente în studiu și trei colinde, care se adresează omului bun: „Om bun, deschide-ne poarta!” (cântată de Mirela Mănescu Felea), „Îmbucură-te, om bun” (cântă Ioan Bocșa), „Deschide poarta, om bun”, colind cules de Oana Bozga Pinteia din comuna Mărgău, județul Cluj. Colindele aduc mesajul hristic și pregătesc omul bun, creștinul sau creștinul în devenire pentru înțelegerea nașterii lui Iisus. Sintagma „om bun” primește, astfel, diferite semnificații, toate fiind reunite sub cupola largă a binelui împlinit, descoperit sau urmat.

Cuvinte-cheie: reprezentări simbolice, „om bun”, basm, colind, mesaj hristic.

Резюме

Символические представления о «хорошем человеке» в румынском фольклоре

Настоящее исследование нацелено на выявление вариаций, посредством которых выражение «хороший человек» отражается в сказках и колыдках. В исследовании рассмотрены определенные символические представления о «хорошем человеке», содержащиеся в трех сказках Иона Крянгэ – «Сказка о поросенке», «Пять хлебов» и «Иван Турбинка», – начиная с «хорошего человека», путешествующего по миру, гостеприимного «хорошего человека» и участника праздника, а также милосердного «хорошего человека», которому открыто Царство Небесное, который возлюблен Богом, но с трудом отрекается от своих маленьких грехов, что мешает ему исполнять свой христианский долг. В исследовании представлены и три колыдки, которые адресованы хорошему человеку: «Хороший человек, открой ворота нам!» (поет Мирела Мэнеску Феля), «Радуйся, хороший человек» (поет Иоан Бокша), «Открой ворота, хороший человек», колыдка, записанная Оаной Бозга Пинтия в коммуне Мэргэу (жуд. Клуж). Колыдки приносят христианское послание Христа и готовят хорошего человека, хри-

стианина или будущего христианина, к пониманию рождения Иисуса. Таким образом, выражение «хороший человек» приобретает разные значения, и все они воссоединяются под широким куполом исполненного, обнаруженного или последующего добра.

Ключевые слова: символические представления, «хороший человек», сказка, колыдка, христианское послание.

Summary

Symbolical representations of “good man” in Romanian folklore

The present study tries to highlight the symbolical representation of the expression “good man” as it appears in stories for children and in carols. Three stories for children written by Ion Creangă – “The Story of a Pig”, “Five loaves of bread”, “Ivan Turbincă” are analyzed. This way, we meet the “good man” or the “good woman” as traveler in search of a denouement for his/her destiny; the “good man” as a hospitable person or participant in the feast; and the merciful “good man”, beloved by God, who has access to Heaven, but who does not renounce to several sins in order to accomplish God’s will. There are also studied a few carols, which are addressed to the “good man”, the Christian or the one close to become a Christian. The carols bring the Christian message about the nativity of Jesus Christ. The expression “good man” receives different meanings, all reunited under the big idea of the accomplished, discovered or followed Good.

Key words: symbolical representations, “good man”, “good woman”, fairy tale, carol, Christian message.

Sintagma „om bun” o auzim frecvent în jurul nostru. Vom încerca să trasăm niște direcții de studiu în ceea ce privește prezența sa, utilizarea sa în unele genuri și specii caracteristice folclorului românesc, de exemplu, în basme, colinde sau proverbe și zicători.

Vom urmări pe parcursul studiului nostru anumite obiective, și anume: (1) identificarea unor genuri și specii folclorice care abordează conceptul de „om bun” într-o manieră particulară, de exemplu, în basme, *omul bun* – este personaj central, are un *destin bun* și *idealuri de împlinit*, are *ajutoare fantastice* uneori (Sf. Luni, Sf. Miercuri, Sf. Vineri, Sf. Dumini-că, alte personaje: păsări etc.), este *generos*, *ajută* comunitatea sa sau altele întâlnite în cale, bunătaatea sa reiese din *narativitate*, din parcursul său în lume, din întâlnirile sale miraculoase); în colinde, *omul bun* este cel căruia îi este închinat colindul, cel care prin

generozitatea sa, bunătatea sa, moralitatea sa, creștinismul său poate ocupa un loc în Rai – se scaldă alături de Dumnezeu și Sfinți în ape sfinte, ospătează la masă cu Dumnezeu, în lumină, „Cu făclii aprinse”...; în proverbe – forța de expresie este mai concisă, clar formulată, atributele *omului bun* sunt clar specificate și contextualizate, faptele bune sunt prețuite ca rezultate ale unei conștiințe morale, ale unui *cuget bun*.

Un alt obiectiv, la fel de important ca și primul, este (2) identificarea unor caracteristici ale spiritualității poporului român, izvorâte din calitatea primordială a acestuia *bunătatea, seninătatea*. Aceasta se va realiza odată cu prezentarea conceptului de „om bun” în istoriografie.

Bunătatea omului este o valoare morală, o valoare divină, „a fi bun este în firea omenească; bunătatea nu este dincolo de noi, ci în noi ca ființă spirituală, este odată cu omul făptură a lui Dumnezeu<...>. Bunătatea este expresia ființei renașcute, a prezenței duhului viu în noi, semn al originii noastre nepămâtenă” [1, p. 87].

Încercăm, așadar, să explicăm conceptul de „om bun” în istoriografie, să argumentăm *bunătatea omului* ca valoare morală, precum și percepția acestei calități în dinamică. Bunătatea animă alte sentimente precum simțul adevărului, iubirea aproapelui – nu doar celui asemenea, ci și a celui diferit (ca gen, religie, naționalitate etc.) ca în parabola „Bunului Samaritan” – a blândeții, a milostivirii. Ernest Bernea vorbește pe larg despre aceste ipostaze ale bunătății: „Dumnezeu viu în sufletele noastre îndreptățește și face posibilă bunătatea. Omul cunoaște această stare interioară numai mergând pe căile adevărului <...>. Bunătatea apare în primul rând ca o bogăție, ca o *plinătate*. Omul bun nu este în lipsă. Omul bun este întreg, este plin. Bunătatea vine ca un val care inundă ființa noastră, ca un prisos de omenie. Ce face ca omul prin ea să aibă un cuprins atât de mare? La temelie bunătății stă dragostea; ea are un izvor în dragoste <...>. Bunătatea creată din focul dragostei îmbracă tot ce atinge cu o lumină odihnitoare. <...> În bunătate găsim blândețea. Cine se apropie de un om blând simte o plăcută senzație de căldură și mângâiere, simte o putere binefăcătoare <...>. Bunătatea, izvorând din dragoste și trecând prin blândețe, se împlinește în milă și mângâiere <...>. Bunătatea este un centru luminos de raze. Omul bun răspândește în prejma sa o atmosferă de bucurie și îndemn, o atmosferă de pace” [1, p. 87-90]. Iată, așadar, expresia dinamică a bunătății: „Bunătatea încheagă, într-un mănunchi, dragostea, blândețea, mila și mângâierea; toate sunt topite aici și alcătuiesc o stare morală unitară” [1, p. 89].

Și Ovidiu Papadima considera milostenia, o caracteristică a spiritualității românești de odinioară,

„*milostenia*, o vorbă care parcă evocă alte vremuri, altă mentalitate. În lumina ei palidă, oamenii de odinioară ți se par mai buni, mai curați sufletește” [20, p. 67]. Valoare profund creștină, *milostenia*, pare a întrupa atmosfera de profundă pioșenie pe care o inspiră icoanele românești. Astfel, „Ordinea creștină a vieții e întemeiată pe milostenie. Popor profund creștin, noi, românii, am păstrat această ordine de viață până astăzi” [20, p. 68]. În ceea ce privește colindele și spiritualitatea ființei noastre românești, Ovidiu Papadima sublinia: „În lumina magică a sărbătorii Crăciunului, gândul omului se îndreaptă către înălțimile albe ale lumii dumnezeiești. Omul devine părtaș la fericirea bunătății divine. De miracolul Nașterii se bucură firea întregă, cerul și pământul, cu toate ale lor. O imensă armonie în bucurie, pe care nu este iertat să o tulbure nici o nepotrivire” [20, p. 158].

O caracteristică a culturii românești este seninătatea ancestrală, nu ca acceptare a unui destin potrivnic, ci ca înălțare, ca privire plină de înțelepciune peste ceea ce soarta poate dezlega în înțelesuri mai profunde. Bunătatea are o origine divină, românul este „om bun”, iar relația sa cu sacralul se desfășoară în aceleași cadre ale blândeții. Iată ce mărturisea Dumitru Stăniloie în binecunoscuta sa lucrare „Reflecții despre spiritualitatea poporului român”: „Credința în Dumnezeu cere oamenilor să fie buni așa cum este El însuși. Omul bun este *omul lui Dumnezeu*. Omul rău e un *păgân*, care nu crede în Dumnezeu. Bunătatea e una cu sănătatea minții. Cel lipsit de bunătate este *ne-bun*. Omul bun e și un om cu sufletul frumos. Omul rău e un *om urât*. Omul bun este omul comunicativ. Când nu ai pe cineva cu care să comunici ți-e *urât*. Numai omul comunicativ îți face viața frumoasă, plăcută. Se afirmă prin aceasta firea comunicativă a românului. Eu am nevoie de altul, altul are nevoie de mine. Se afirmă prin aceasta valoarea persoanei. <...> La fundamentul existenței nu este o esență impersonală, ci o comunicare de persoane, adică Sfânta Treime. Pentru poporul român, lumea întregă răspândește o lumină, prin rânduiala ei. <...> Căci lumina e, în planul fizic, expresia rânduiei, iar în planul spiritual e expresia bunăstării sau a relației armonioase, generoase a omului cu semenul său. Fața omului bun răspândește lumină, de aceea Sfinții au în icoane capetele înconjurate de un nimb luminos. Omul bun este omul care zâmbește luminos, în bucuria comuniunii” [22, p. 204].

Rugăciunea spusă cu inima și cugetul curat îl apropie pe Dumnezeu de credincios, „familiaritate[a] afectuoasă față de Dumnezeu, care a pus o pecete de afecțiune și pe relațiile fiecărui ins cu semenii săi, o tâlcuiește poporul nostru prin expresia *Dumnezeu drăguțu!* Dumnezeu nu este un stăpân aspru și dis-

tant, ci un părinte iubitor și, de aceea drag, ba chiar drăguț. E un diminutiv care, ca aproape toată mulțimea de diminutive ale poporului românesc, nu exprimă o micime a lui Dumnezeu numit astfel, ci o intimitate și o căldură a relației cu El, a venirii Lui în apropierea noastră, faptă săvârșită de Fiul lui Dumnezeu” [22, p. 201].

Bunătatea nu rămâne un concept gol nici în afara religiosului, în contemporaneitate, când știința tinde să domine, și omul „nou” sau omul „recent” găsește sprijin în formula „s-a dovedit științific”, bunătatea își găsește cale pentru a întregi persoana, pentru a o însănătoși, pentru a o ajuta să se echilibreze dincolo de superstiții și dogme diferite. Aflăm, așadar, cum definește dr. Hamilton David R. *bunătatea* în lucrarea sa „Cele cinci efecte ale bunătății”, cum reușește să o privească în dinamica ei: bunătatea este „însușirea de a fi bun, prietenos, generos; înclinarea de a face bine.

Alte posibile sensuri: blândețe; amabilitate; compasiune; inimă caldă; afecțiune; bunăvoință; preocupare; umanitate; considerație; ajutor; caritate; generozitate” [15, p. 21]. Tot din lucrarea sa aflăm că „«Bunătatea te îmbogățește – cu fericire». Este adevărat! Este unul dintre efecte. Iar sentimentele pe care le avem când suntem martorii bunătății sau ai altui act de frumusețe morală, sau când facem sau ni se fac fapte bune, conduc la o gamă largă de beneficii pentru sănătate” [15, p. 23].

Am observat cum bunătatea antrenează numeroase alte sentimente, cum se naște din sacralitate, „după chipul și asemănarea lui Dumnezeu”, cum se activează în viața de zi cu zi, cum aduce cu sine *fericire* și sănătate. Această istoriografie ne-a dezvăluit articularele conceptului de „om bun”, ca fundament pentru studierea prezenței acestui concept în diferite genuri și specii specifice folcloricității, ca de exemplu basmul, colindul și proverbul sau zicătoarea. Continuăm cercetarea cu studierea a trei basme de Ion Creangă, *Povestea porcului*, *Cinci pâni* și *Ivan Turbincă*. Vom prezenta întâi câteva date despre variantele povestirilor, demonstrând proveniența lor din folclorul românesc, apoi vom prezenta pe scurt povestirile, după care vom formula propriile concluzii, luând în considerare părerea specialiștilor, folcloriști, filosofi ai culturii, literați.

Pornind de la lucrarea „Morfologia basmului” a lui Vladimir I. Propp, C. Bremond realizează un studiu amplu despre funcțiile povestirii, sintaxa, semantica și pragmatica acestora, analizând posibilitatea apariției variantelor [6].

Folcloristul Ovidiu Bârlea studiază variantele povestirilor lui Creangă și subliniază nucleul narativ tare, cel care se transmite în majoritatea variantelor, precum și valoarea unor motive adiacente care

vorbesc despre originea geografică, particularitățile culturale ale anumitor zone folclorice evidente după parcurgerea șirului specific de povestiri. Vom zăbovi, așadar, asupra celor trei basme analizate în cadrul studiului nostru, și vom dezvălui atât caracterul de povestitor autentic al lui Creangă, precum și concluziile ce reies din studierea mai multor variante ale acestor povestiri. Ovidiu Bârlea subliniază, încă de la început, că publicarea poveștilor lui Creangă nu s-a făcut după o anumită clasificare a acestora sau după un anumit criteriu relatat de către autor. Folcloristul oferă două posibile soluții: fie gruparea narațiunilor în proză „după criteriul cronologic, pentru a putea urmări mai bine evoluția scriitorului de la autorul de narațiuni didactice până la *Amintiri*. Cel de-al doilea criteriu e orânduirea lor după specii literare” [3, p. 19].

Ovidiu Bârlea subliniază originalitatea stilului lui Ion Creangă – observată și de criticul Garabet Ibrăileanu – prezentând pașii pe care humuleșteanu l-a făcut până la cristalizarea aurei sale de povestitor autentic. De la activitatea lui Creangă de autor de manuale didactice, la îndemnul conștient al lui Mihai Eminescu: „el i-a insuflat încrederea în puterea lui creatoare de sorginte folclorică și l-a ajutat să-și dea seama de importanța literară a stilului narativ popular, îndemnându-l să se ferească de amestecul cu celălalt stil scris al operelor literare” [3, p. 7]. Ovidiu Bârlea menționează importanța lucrării lui Jean Boutière „care a stabilit paralele întinse între poveștile lui Creangă și cele populare românești și mai cu seamă europene. El a stabilit fondul hotărât folcloric al poveștilor lui Creangă prin comparații migăloase” [3, p. 10].

Povestea porcului „este una dintre cele mai răspândite povești de la noi, fiind culeasă din toate provinciile țării și de la aromâni. Se cunosc 71 de variante, din care 6 anterioare variantei Creangă” [3, p. 48]. „Basmul se întinde pe o arie considerabilă, din Europa până în India și Indonezia, apoi în Africa și America, cu o frecvență rar întâlnită” [3, p. 57].

Despre *Cinci pâni* se sublinia: „Nu se cunosc variante folclorice la această narațiune <...>, tema este totuși în folclorul nostru” [3, p. 111].

Despre *Ivan Turbincă*, Ovidiu Bârlea menționa: „Tipul acestui basm este unul dintre cele mai răspândite în țara noastră, fiind atestat în toate provinciile țării, apoi la aromâni” [3, p. 40]. „<...> Basmul cunoaște o largă răspândire pretutindeni în Europa” [3, p. 47].

George Călinescu, în investigațiile sale literare a formulat și „întrebarea pe care trebuie să ne-o punem și astăzi <...>: scrierile lui Creangă, basmele cel puțin, sunt folclor și au valoare ca atare sau sunt scrieri literare? Putem răspunde dinainte: Ion Creangă e un

mare prozator și numai cititorul de mare rafinament artistic îl poate gusta cum trebuie” [10, p. 263].

Să studiem pe rând, cele trei basme. Acestea, în general, au un caracter pedagogic intrinsec, sunt caracterizate de dihotomia bine-rău, „om bun” – „om rău”, „în poveste <...> totul este simbolic și universal” [9, p. 481].

Întâlnim în basmul „Povestea porcului” de Ion Creangă un fragment unde „a fi om bun”, „a fi om rău” contează: „De ești om bun, dă-te aproape de chilioara mea, iară de ești om rău, du-te departe de locurile acestea, că am o cățea cu dinții de oțel și te face mii fărâme” [14, p. 57]. În basm „a fi om bun”, „a fi om rău” este o problemă de autocunoaștere, personajele știu să se ferească de consecințe nefaste dacă s rele sau să își deblocheze destinul dacă sunt bune. Călătorul, peregrinul este de cele mai multe ori „om bun”, căutător de destin bun și întâlnește ajutor în peregrinările sale.

Așa se întâmplă și în „Povestea porcului” de Ion Creangă: doi bătrâni se hotărăsc să crească un porc drept copilul lor. Îl îngrijesc cu multă iubire, iar atunci când împăratul dă sfoară în țară că își va mărita singura fiică doar cu cel care reușește să clădească „de la casa aceluia și până la curțile împărătești, un pod de aur pardosit cu pietre scumpe și fel de fel de copaci, pe de-o parte și de alta, și în copaci să cânte tot felul de păsări, care nu se mai află pe lumea asta, aceluia îi dă fata; ba cică-i mai dă și jumătate de împărăția lui. Iară cine s-a bizui să vină s-o ceară de nevastă și n-a izbuti să facă podul, așa cum ți-am spus, aceluia pe loc îi și taie capul” [14, p. 51], porcul îl trimite pe bătrânul său tată să pețască fata împăratului pentru el. Bătrânii sunt speriați când văd această minune, însă porcul îi liniștește: „Nu te îngriji, mămuică, defel; că trăind și nemurind ai să vezi cine sunt eu” [8]. Moșneagul merge la împărăție, ajunge în fața împăratului și-i cere mâna domniței, promițând construirea podului. Împăratul îi cere să vină cu feciorul său la palat, ceea ce și moșneagul face spre uimirea tuturor. A doua zi podul era construit între palate, căci și casa moșnegilor se transformase într-un palat mai strălucitor ca al împăratului, iar bătrânii erau îmbrăcați în „porfiră împărătească, și toate bunătățile de pe lume erau acum în palaturile lor. Iară purcelul zburda și se tologea numai pe covoare în toate părțile” [14, p. 55].

Văzând această minune, împăratul își trimite fata la palatul moșnegilor pentru a-i împlini destinul. Fata se acomodează cu viața la curțile palatului moșnegilor, căci seara, purcelul își dădea jos pielea de porc și devenea un adevărat Făt-Frumos. După vreo două săptămâni, fata împăratului vine în vizită la părinții ei și le povestește despre viața sa. Împăratul o sfătuiește de bine, să nu încerce să schimbe ceva, ci

să respecte tot ceea ce întâlnește în cale, împărăteasa, dimpotrivă, o învață să ardă pielea de purcel a soțului ei. Când ajunge acasă, fata de împărat face un foc mare și arde pielea purcelului, soțul său se trezește și îi spune: „Alei! Femeie nepricepută! Ce-ai făcut? De te-a învățat cineva, rău ți-a priit, iară de-ai făcut-o din capul tău, rău cap ai avut! Atunci ea deodată s-a văzut încinsă peste mijloc cu un cerc zdravăn de fier. Iară bărbatu-său i-a zis: – Când voi pune eu mâna mea cea dreaptă pe mijlocul tău, atunci să pleznească cercul acesta, și numai atunci să se nască pruncul din tine, pentru că ai ascultat de sfaturile altora, de ai nenorocit și căzăturile ieste de bătrâni, m-ai nenorocit și pe mine și pe tine deodată! Și dacă vei avea cândva nevoie de mine, atunci să știi că mă cheamă Făt-Frumos și să mă cauți la Mănăstirea-de-Tămâie” [14, p. 56].

Palatul și podul dispar, moșnegii se trezesc iar în casa lor cea mică, iar fata de împărat se hotărăște să plece în lume să-și caute soțul. Așa ajunge la casa Sfintei Miercuri, unde este întrebată de este om bun sau rău. Așa cum știm cu toții, este om bun, primește unele sfaturi și își continuă drumul mai departe, primește ajutor și reușește să-l întâlnească din nou pe soțul ei, nu fără oarecare greutate. Acesta îi atinge mijlocul, iar ea naște un prunc frumos, fără durerile nașterii. Bles-temul dispare, moșnegii sunt iar îmbrăcați în porfiră împărătească și se pregătește o nuntă „ca în povești”.

Am văzut, așadar, ce înseamnă „om bun” în acest basm, și l-am văzut luptându-se cu destinul – „trebuie remarcat destinul singular al acestei tinere femei <...>” [21, p. 45], dar și primind sprijin și găsind bunătate atunci când spera mai puțin. „Omul bun” este de multe ori călătorul, cel care caută căi neștiute și nemaiauzite, purtat de destin și scos la lumină de fiecare dată prin întâlnirea cu ajutoare năzdrăvane. „Omul bun” este mereu ajutat de forțele divine, în cazul nostru de cele trei sfinte: Sf. Miercuri, Sf. Vineri și Sf. Duminică. Crezul său în împlinirea destinului îi dă încredere și stăruință lângă soțul său regăsit.

Tot despre oameni buni, călători, este vorba și în povestea „Cinci pâni” de Ion Creangă, „doi oameni, cunoscuți unul cu altul, călătoreau odată, vara, pe un drum. Unul avea în traistă trei pâni, și celălalt două pâni. De la o vreme, fiindu-le foame, poposesc la umbra unei răchiți pletoase, lângă o fântână cu ciutură, scoate fiecare pânilor ce avea și se pun să mănânce împreună, ca să aibă mai mare poftă de mâncare” [14, p. 167].

Povestea „Cinci pâni” relatează o formă de comensualitate, care sparge forma ospitalității în momentul apariției banilor. Alături de cei doi călători, mai apare un al treilea, care cere bunăvoința de a fi primit la masă, neavând merinde cu dânsul. Cei doi îl invită din toată inima: „Poftim, om bun, de-i ospăta

împreună cu noi, ziseră cei doi drumeți, călătorului străin; căci mila Domnului! unde mănâncă doi, mai poate mânca și-al treilea” [14, p. 167]. Este primit la masă ca „om bun”, conform unor legi nescrise ale ospitalității față de drumețul flămând. Gesturile de bunăvoință continuă: „După ce-au mântuit de mâncat, călătorul străin scoate cinci lei din pungă și-i dă, din întâmplare, celui ce avusese trei pâni, zicând: – Primiți, vă rog, oameni buni, această mică mulțumire de la mine, pentru că mi-ați dat demâncare la nevoie; veți cinsti mai încolo un pahar de vin sau veți face cu banii ce veți pofti. Nu sunt vrednic să vă mulțumesc de binele ce mi-ați făcut, căci nu vedeam lumea înaintea ochilor de flămând ce eram. Cei doi nu prea voiau să primească. Dar, după multă stăruință din partea celui de-al treilea, au primit” [14, p. 167].

Gestul bunăvoinței celor doi nu rămâne nerăsplătit, deși aceștia nici nu gândeau la vreo răsplată. Li se sugerează o continuare a ospățului, un pahar de vin, care nu ar mai pune problema împărțirii banilor între ei. Simbolistica vinului apare în același sens al comensuralității inițiale. Iată cum descrie simbolistica vinului antropologul Nicolae Panea: „Vinul înseamnă evaziune, imaginație, libertate, atingerea divinului <...>. De aceea, poate, vinul nu-l împarți cu nimeni, ci doar îl oferi. Vinul este simbol al nemuririi, al bucuriei, iar în Facerea (27, 28) [2] este chiar simbolul tuturor darurilor pe care Dumnezeu le-a făcut oamenilor” [19, p. 18]. Tot Nicolae Panea afirma: „...pâinea simbolizează trăinicia, stabilitatea, continuitatea, acel conservatorism ca forță superioară, productivă, menită să modeleze o tradiție, într-un cuvânt, tot ceea ce reprezintă, sau, mai bine spus, tot ceea ce ești pentru a putea fi împărțit cu cineva (soție, copil, rude, prieteni, oaspeți), dar și ca ofrandă pentru recolta viitoare” [19, p. 18]; „pâinea reprezintă memoria familiei, suferința muncii depuse pentru semănat, cules, dar și bucuria măcinatului, duritatea țarinei și moliciunea făinii, bărbatul și femeia, familia și dumnezeirea. Prezența pâinii pe masă sugerează liniște și încredere în viitor, respect față de strămoși, ca și iubire față de Dumnezeu <...>. De aceea, pâinea nu se refuză și nu se risipește” [19, p. 17]. Povestea „Cinci pâni” ascunde, astfel, mesaje ce par mult mai complexe decât la prima întâlnire cu textul. Banul distruge valori, sparge simboluri, deturneză semnificații. Așa se întâmplă și în cazul povestirii noastre. Când banii sunt împărțiți între cei doi călători inițiali, apar nemulțumiri, cel care a avut trei pâni îi dă celui care avea doar două, doi lei, iar el păstrează trei lei. Cel cu două pâni își târăște prietenul la judecată, nemulțumit de împărțeala făcută. Aici, primesc judecată dreaptă: cel cu doi lei trebuie să înapoieze un leu celui alt călător ce își păstrase trei lei, așadar unul va primi un leu,

iar celălalt patru, demonstrația judecătorului pare justă. Presupun că au împărțit o pâine în trei bucăți, așadar au avut în total cincisprezece bucăți de pâine, cel cu două pâni a avut șase, iar cel cu trei pâni a avut nouă. Cei trei au mâncat în mod egal cele cincisprezece bucăți, adică fiecare câte cinci bucăți, prin urmare călătorul străin a mâncat o bucată de la cel cu șase bucăți și patru de la cel cu nouă bucăți, iată și răsplata, un leu celui cu două pâni și patru lei celui cu trei pâni. Astfel, „cel cu două pâni, văzând că nu mai are încotro șovăi, înapoiește un leu tovarășului său, cam cu părere de rău, și pleacă rușinat. Cel cu trei pâni însă, uimit de așa judecată, mulțamește judecătorului și apoi iese, zicând cu mirare: – Dacă ar fi pretutindeni tot asemenea judecători, ce nu iubesc a li cânta cucul din față, cei ce n-au dreptate n-ar mai năzui în veci și-n pururea la judecată. Corciogarii, porecliți și apărători, nemaivând chip de trai numai din minciuni, sau s-ar apuca de muncă, sau ar trebui, în toată viața lor, să tragă pe dracu de coadă... Iar societatea bună ar rămâne nebântuită” [14, p. 172]. Morala povestirii privește întreaga societate, de aceea cred că Ion Creangă nu a numit în vreun fel actanții povestirii noastre, pentru că ar putea fi oricare dintre noi, generalizarea se poate produce mai ușor, iar concluzia cântărește mai mult. *Cinci pâni* este „o parabolă despre prostia și inteligența omenească” [21, p. 92]. Ospitalitatea își păstrează valoarea, inițial cei doi călători ce aveau „pânile” nu au vrut să primească nici un ban, așadar „ospățul este o marcă a acceptării celui alt. În practică, îl putem înțelege drept context ritual, dar și darul însuși, verificarea solidarităților existente, dar și configurarea unora noi” [19, p. 14].

Un alt basm despre „omul bun” întâlnim tot la Ion Creangă, și anume „Ivan Turbincă”, un ostaș rus lăsat la vatră cu doar două „carboave de cheltuială”. Se pare că lumea era încă bună pe vremea lui Ivan Turbincă, deoarece Dumnezeu și Sfântul Petru se mai plimbau încă pe pământ. În preambulările lor, Dumnezeu și Sfântul Petru îl întâlnesc și pe Ivan. Sfântul Petru se arată cam temător față de Ivan, care mergea cântând dintr-o parte în alta a drumului. Dumnezeu însă îl liniștește, căci îi cunoștea sufletul lui Ivan: „– N-ai grijă, Petre, zise Dumnezeu. De drumețul care cântă să nu te temi. Ostașul acesta e un om bun la inimă și milostiv. Vezi-l? Are numai două carboave la sufletul său; și, drept cercare, hai, fă-te tu cerșetor la capătul ist de pod, și eu la celălalt. Și să vezi cum are să ne dea amândouă carboavele de pomană, bietul om! Adu-ți aminte, Petre, de câte ori ți-am spus că unii ca aceștia au să moștenească împărăția cerurilor” [14, p. 143].

Dumnezeu îi cunoaște pe oamenii buni. Lucrurile s-au petrecut întocmai, Ivan a dăruit banii săi

așa-zișilor „cerșetori”, zicând: „– Dar din dar se face raiul. Na-vă! Dumnezeu mi-a dat, eu dau, și Dumnezeu iar mi-a da, că are de unde” [14, p. 144]. O circularitate numai de „omul bun” știută, încrederea că darul său va fi primit și că gestul său nu-l va limita apoi, ci, cu puterea lui Dumnezeu, va primi și el din altă parte mai târziu. Ivan nu este îngrijorat de ziua de mâine, ceea ce ne trimite cu gândul la învățătura hristică: „De aceea vă spun: nu vă îngrijorați de viața voastră, gândindu-vă ce veți mânca sau ce veți bea; nici de trupul vostru, gândindu-vă cu ce vă veți îmbrăca. Oare nu este viața mai mult decât hrana, și trupul mai mult decât îmbrăcămintea? Uitați-vă la păsările cerului: ele nici nu seamănă, nici nu seceră și nici nu strâng nimic în grânare; și totuși Tatăl vostru cel ceresc le hrănește. Oare nu sunteți voi cu mult mai de preț decât ele? Și apoi, cine dintre voi, chiar îngrijorându-se, poate să adauge măcar un cot la înălțimea lui? Și de ce vă îngrijorați de îmbrăcămintea? Uitați-vă cu băgare de seamă cum cresc crinii de pe câmp: ei nici nu torc, nici nu țes; totuși vă spun că nici chiar Solomon, în toată slava lui, nu s-a îmbrăcat ca unul din ei. Așa că, dacă astfel îmbracă Dumnezeu iarba de pe câmp, care astăzi este, dar mâine va fi aruncată în cuptor, nu vă va îmbrăca El cu mult mai mult pe voi, puțin credincioșilor? Nu vă îngrijorați, dar, zicând: „Ce vom mânca?” sau: „Ce vom bea?” sau: „Cu ce ne vom îmbrăca?”, fiindcă toate aceste lucruri Neamurile le caută. Tatăl vostru cel ceresc știe că aveți trebuință de ele. Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și neprihănirea Lui, și toate aceste lucruri vi se vor da pe deasupra. Nu vă îngrijorați, dar, de ziua de mâine; căci ziua de mâine se va îngrijora de ea însăși. Ajunge zilei necazul ei” (Matei 6) [2].

Întâlnim în sintagma „om bun” semnificația lui „a fi creștin”. Dumnezeu i se arată lui Ivan, îl mângâie cu vorbe bune, laudându-l pentru dărnicia sa și îl invită să-i ceara ceva, iar Dumnezeu îl va ajuta să dobândească. Așa își transformă Ivan turbincă-i într-una năzdrăvană: „– Doamne, dacă ești tu cu adevărat Dumnezeu, cum zici, rogu-te blagoslovește-mi turbincă asta, ca ori pe cine-oi vrea eu, să-l vâr într-însa; și apoi să nu poată ieși de aici fără învoirea mea. Dumnezeu atunci, zâmbind, blagoslovi turbincă, după dorința lui Ivan, și apoi zise: – Ivane, când te-i sătura tu de umblat prin lume, atunci să vii să slujești și la poarta mea, căci nu ți-a fi rău” [14, p. 144]. Ivan promite că va veni, însă nerăbdarea de a-și folosi turbincă îl îndeamnă către noi explorări. Așadar, călătorește înspre niște curți domnești, mari, unde cere găzduire, căci se apropia inserarea. Boierul îl primește, dă poruncă să fie omenit cu o masă bună, iar apoi, condus într-unele din casele sale. Ce nu știa Ivan și știa boierul, cum că acele case erau bântuite de

draci. Ivan Turbincă încearcă să doarmă, dar dracii nu-i dau pace, atunci se trezește Ivan și doar strigă: „Pașol na turbincă, ciortii!”, și unde nu începură a intra dracii în turbincă, unii peste alții, iar Ivan se putu odihni foarte bine. Scaraoschi, văzând că întârzie o parte din fărtașii săi, se duse după ei, la casele boierului, dar avu aceeași soartă ca și aceștia, nimeri în turbincă lui Ivan.

Dimineața se trezește și dă o chelfâneală dracilor, inclusiv lui Scaraoschi, spre bucuria boierului și a întregii curți domnești. Boierul îl invită să rămână cu el, însă Ivan promisese că ajunge la Dumnezeu și hotărârea-i fu gata.

Umblă el ce umblă, nimeni nu știa să-i răspundă, îi vine un gând: „– Numai Sfântul Nicolai trebuie să știe asta, zise Ivan, scoțând o iconiță din sân și sărutând-o pe dos și pe față. Și atunci, ca prin minune, se și trezește Ivan la poarta raiului! Și, nici una, nici două, odată începe a bate în poartă cât putea. Atunci Sfântul Petre întrebă dinlăuntru:

- Cine-i acolo?
- Eu.
- Cine eu?
- Eu, Ivan.
- Și ce vrei?
- Tabacioc este?
- Nu-i.
- Votchi este?
- Nu-i.
- Femei sunt?
- Ba.
- Lăutari sunt?
- Nu-s, Ivane, ce mă tot chihăiești de cap?!
- Dar unde se găesc de aceste?
- La iad, Ivane, nu aici.

– Măi! Dar ce sărăcie lucie pe aici, pe la Rai! zise Ivan” [14, p. 149]. Merge el ce merge și găsește poarta iadului, unde întreabă dacă găsește tabacioc, votchi, femei, lăutari. Dracii, neștiind cu cine au de-a face, îi răspund „Da” la toate cerințele sale și îi deschid ușa. Tare s-au speriat când l-au văzut, dar Ivan era interesat de petrecere, de tabacioc, de lăutari. Și mult timp a petrecut fără nici o opreliște. Talpa iadului însă găsește o soluție pentru a scăpa iadul de Ivan. Face zgomot de război în afara ușii iadului, iar Ivan, ostaș curajos, iese să vadă ce se întâmplă, și atunci dracii închid ușa iadului în urma sa. Văzând că nu mai e loc de întors cu petrecerile, se îndreaptă spre rai să-l slujească pe Dumnezeu. Ajunge la rai și stă neadormit câțva timp, până într-un târziu când apare la poarta raiului Moartea, ca să primească porunci de la Dumnezeu. Ivan o păcălește și o face să intre în turbincă, și se duce el la Dumnezeu să-l întrebe ce porunci are pentru Moarte. Vreo nouă ani îi schimbă poruncile

și o lasă pe Moarte să mănânce numai lemne și să nu mai ia pe nimeni. După un timp, Dumnezeu își dă seama că Ivan s-a cam lungit cu gluma: „De milostiv, milostiv ești; de bun la inimă, bun ai fost, nu-i vorbă. Dar, de la o vreme încoace, cam de pe când ți-am blagoslovit turbinca aceasta, te-ai făcut prea nu știu cum” [14, p. 154]. Dumnezeu nu vrea să-l pedepsească, ci numai să-l facă să respecte rânduiala vieții din care face parte și Moartea. Numai pe Ilie și pe Moise îi ridicase la cer, fără ca aceștia să treacă pragul morții. Ivan fusese cam năzdrăvan, om bun și milos, dar cam șugubăț când vine vorba despre cele sfinte: „– Ei, Ivane, destul de-acum; ți-ai trăit traiul și ți-ai mâncat mălaiul! De milostiv, milostiv ești; de bun la inimă, bun ai fost, nu-i vorbă. Dar, de la o vreme încoace, cam de pe când ți-am blagoslovit turbinca aceasta, te-ai făcut prea nu știu cum. Cu dracii de la boierul cela ai făcut hara-para. La iad ai tras un guleai de ți s-a dus vestea ca de popă tuns. Cu Moartea te-am lăsat până acum de ți-ai făcut mendrele, cum ai vrut; n-ai ce zice. Dar toate-s până la o vreme, fătul meu. De-acum ți-a venit și ție rândul să mori; n-am ce-ți face. Trebuie să dăm fiecăruia ce este al său, căci și Moartea are socoteala ei; nu-i lăsată numai așa, degeaba, cum crezi tu” [14, p. 154]. Dumnezeu îi mai lasă ceva timp să se pregătească să moară; își face racla „singurel cu mâna sa slăbănoagă” și când să se așeze în ea, se așeza tot sucit, ba cu fața în jos, ba pe o rână, ba cu picioarele în afară. Văzându-l nepriceput, Moartea se așează ea în raclă să-i arate cum trebuie să stea, și atunci Ivan, tronc, închide Moartea în raclă și îi dă drumul pe o apă curgătoare.

Sfântul Petru și Dumnezeu văd din ceruri ce se întâmplă și o eliberează pe Moarte, lăsând-o apoi să se răzbune cum o vrea pe Ivan. Aceasta îi spune lui Ivan:

„Numai răbdarea și bunătatea lui Dumnezeu cea fără de margini poate să precovârșească fărădelegile și îndărătnicia ta. De demult erai tu mătrășit din lumea asta și ajuns de batjocura dracilor, dacă nu-ți intra Dumnezeu în voie mai mult decât însuși fiului său. Să știi, Ivane, că de-acum înainte ai să fii bucuros să mori; și ai să te târâi în brânci după mine, rugându-mă să-ți iau sufletul, dar eu am să mă fac că te-am uitat și am să te las să trăiești cât zidul Goliei și Cetea Neamțului, ca să vezi tu cât e de nesuferită viața la așa de adânci bătrânețe!”

„Și l-a lăsat Moartea de izbeliște să trăiască” [14, p. 157]. Și a continuat să trăiască Ivan, cu țuică și tabacioc, petrecere după petrecere, „– Guleai peste guleai, Ivane; căci altfel înnebunești de urât, zicea el. Dacă era să facă bietul om, când Moartea-i chioară și nu-l vede?.. Și așa a trăit Ivan cel fără de moarte veacuri nenumărate, și poate că și acum a mai fi trăind, dacă n-a fi murit” [14, p. 157]. Înțelegem cum, un

„om bun”, iubit de Dumnezeu, dar cu unele păcate mărunte, poate sparge rânduiala vieții, rămâne petrecând, mereu pe pământ, departe de moarte, trăind „veacuri nenumărate”. Este Ivan Turbincă un învingător sau un învins al sortii, rămânând în afara rânduiei creștine? Ivan Turbincă învinge pentru că se bate cu ceea ce orice muritor visează, învinge Moartea, este iubit de Dumnezeu, dracilor le este frică de el și totul se îmbină perfect când umorul este liantul acestor teme. Eugen Simion spunea: „S-a pus problema dacă umorul se manifestă diferit de la o cultură la alta <...> s-a ajuns la concluzia că da, umorul se diferențiază în funcție de experiența, tradiția, de filosofia de viață a unei națiuni <...>. Judecând după Creangă, umorul românesc are mai totdeauna în compoziția lui o notă de *bunătate* (subl. n.), scopul său nu este să rănească, ci să înveselească” [21, p. 238].

Am văzut până acum ce se întâmplă cu „omul bun” în cele trei basme de autor, adică scrise de Ion Creangă. Să încercăm să privim și spre colinde de astă-dată, și spre „omul bun” chemat să înțeleagă momentul hristic. O să ne oprim la doar câteva colinde care se adresează omului bun, este vorba despre „Îmbucură-te, om bun” cântat de Ioan Bocșa [11] (v. Anexa I) și „Deschide poarta, om bun!” – colindă culeasă de Oana Bogza Pinteia din comuna Mărgău, județul Cluj [12] (v. Anexa II) și colindul „Om bun, deschide-ne poarta!” [13] cântat de Mirela Mănescu Felea (v. Anexa III). De asemenea, am întâlnit colinde adresate „omului bun”, precum următorul colind: „De când Domnul s-a născutu/ De când Domnu s-a născut/ Și pământul l-a făcutu,/ Și pământul l-a făcut/ Și cerul l-a ridicat/ ‘n patru stâlpi l-a răzimat/ În patru stâlpi de argint/ Și frumos l-a ‘mpodobit/ Tot cu stele mărunțele/ Cu luferi printre ele./ Și cu luna cu lumina/ Soarele cu razele./ Dar soarele unde rază?/ Raze, Doamne, unde rază./ Rază ‘n vârful munților, la fântâna sfinților./ La doi brazi îmbinurați/ Și ‘n tulpini întupilați./ La tulpină depărtați/ la vârfuri amestecați;/ Dar în ramurile lor,/ Este-un leagăn de mătase./ Dar în leagăn cine-mi doarme?/ Doarme<...>*om bun* (subl. n. – G. B.)./ Vine-un cârd de rândunele/ Cu glasuri de păsărele./ Și-mi cântară, ‘mi colindară,/ Pe cest om bun mi-l sculară./ Vine-un cârd de porumbei/ Cu glasuri de feciorei./ Și-mi cântară, ‘mi colindară,/ Pe cest om bun mi-l sculară./ Scoală, om bun, de vezi tu,/ Pruncul sfânt cum se născu/ Mîtitel, înfășeșel, curge mirul după el,/ Cârpele-s de flori de măr,/ Fașa dalbă de mătase” [5, p. 67-68]. Întâlnim în acest colind imaginea simbolică a facerii lumii de către Dumnezeu Unul – Tatăl și Fiul Său, nenăscut încă, simbol al Vechiului Testament. Între Vechiul Testament și Noul Testament apare un liant, arborele vieții, protectiv cu *omul bun*, pe care îl așază în „leagăn de

mătase”. Simbolistica somnului vorbește despre omenesc și nemurire, trezire și viața veșnică. Colindătorii intermediari între cer și lume aduc mesaj divin omului bun. Mirul, florile de măr și fașa de mătase vorbesc despre nașterea înaltă a Fiului Domnului.

Colindele poartă un mesaj sacru, „istorisirea vieții Fiului lui Dumnezeu, de la naștere la răstignire, este, de fapt, Liturghia oficiată în timpul slujbelor religioase, iar colindatul reface, prin toate momentele lui, uniunea comunității creștine înaintea desfășurării serviciului sacru, în cadrul bisericii, mediază participarea comunității colindate la misterul nașterii. Sfânta Liturghie este slujba în timpul căreia se pregătește și se aduce jertfa Sfintei Euharistii și are în componență istorisirea vieții Mântuitorului sub formă simbolică” [16, p. 254-284].

Dincolo de substratul precreeștin al unor colinde, există și un fond creștin evident în unele colinde. Așadar, „șapte sunt marile Taine ale Bisericii creștine ortodoxe: Botezul, Mirungerea, Euharistia, Pocăința, Hirotonia, Nunta și Maslul” [12]. Este important să observăm că „din ciclul vieții Mântuitorului, care credem că alcătuiește substanța simbolică a colindatului „de ceată”, din ajunul Crăciunului, trei grupaje de texte, conținute în câteva tipuri, încifrează cele trei taine menționate anterior: Botezul, Mirungerea și Sfânta Euharistie. Cele despre mirungere și euharistie se grupează în secvențele tematice ale răstignirii, în tipologia colindei la tipul 187, „Originea grâului, vinului și mirului”, și la tipul 151, „Disputa plantelor: grâu, vin și mir”; cele despre botez, în secvența scaldei în cele trei râuri minunate, în tipul 173, și în „Omul bun în preajma sfinților”, tip 160 a [4].

Cele trei colinde pe care le avem în vedere se adresează toate „omului bun”, posibilului creștin care urmează să primească vestea nașterii lui Hristos. Prin „om bun” înțelegem aici omul deschis mesajului hristic, creștinului sau celui care urmează să devină creștin, să fie botezat în religia creștină, să accepte calea cea dreaptă a Noului Testament.

Pe perioada colindatului, e posibil ca porțile gazdelor să nu se deschidă, atunci colindătorii pot avea un comportament aparte, fie întorc în rău urările de bun augur, fie desfac porțile și le îndepărtează de casă. Este vorba despre ceea ce Petru Caraman numea „descolindat”. Sabina Ispas interpretează astfel „descolindatul”: „Un alt eveniment interesant, care nu se manifestă peste tot, dar se pare că în trecut a fost destul de cunoscut, a fost numit de Petre Caraman *descolindatul*. Se referă la o serie de acțiuni negative întreprinse împotriva celor care nu primeau colindătorii în gospodăria lor. De multe ori s-a interpretat această acțiune ca o agresivitate a cetuii de colindători, dar în realitate nu este așa, este un mijloc

de a elimina din structura rituală acele gospodării care ar fi putut să primejduiască unitatea comunității. Unul din rosturile colindatului era să recreeze în spațiul și timpul sacre, în contextul teofaniei de Crăciun, unitatea spirituală” [7].

Întâlnim proverbe despre „omul bun”, „bunăta-te”, „fapte bune”, „bine”; acest fapt ne vorbește despre înțelepciunea unei nații, despre mentalitatea sa, despre forța sa de expresie, despre puterea sa de a contextualiza esențe. În lucrarea *Comorile sufletești sau Însușirile moral-supreme. Volumul I. Bunătatea*, am descoperit următoarele proverbe despre „fapte bune”: „Pomul Faptei Bune dă roadă deodată și pe negândite” [8, p. 35] și „De obicei, oamenii de caracter și înțelepți nu urmăresc atât răsplata Faptelor Bune, cât (mai ales) înseși Faptele Bune” [8, p. 35].

În lucrarea elaborată de Elena Gorunescu, „Dicționar de proverbe român-francez”, am întâlnit proverbe despre „fapte bune” și despre „omul bun”, pline de sens și înțelepciune. Acestea sunt: „Faptele bune în lume își las nemuritor nume” [16, p. 59]; „Fapta bună laudă pe om – La vraie noblesse est celle du coeur” [16, p. 59]; „Din omul bun, bun lucru iese – Bon sang ne peut (ne saurait) mentir” [16, p. 52]; „De faci astăzi cuiva bine, mâine de la altu-ți vine – Qui bien fait, bien trouve” [16, p. 48]; „Binele vine la bine precum vin albinele la coșniță – Le bien cherche le bien” [16, p. 15].

Cele mai variate proverbe le-am întâlnit însă la Zanne: „Omul bun, după fapte se cunoaște” [23, VII, p. 308]; „Să fii bun și blând la toate,/ Dar până unde se poate” [23, VII, p. 510, 855]; „Spre mic și spre mare, fii voritor de bine” [23, VII, p. 860].

Proverbele prezintă adevăruri esențiale în expresii concise, o învățătură de milenii, care ajunge la noi într-un bob de rouă.

Am întâlnit „oameni buni” în unele basme, în colinde, în proverbe și zicători, tema rămâne deschisă însă, căci întotdeauna mai pot fi descoperite unele conexiuni cu alte genuri sau specii folclorice românești, iar observațiile pot fi din ce în ce mai ample.

Anexe

I) Colind „Îmbucură-te, om bun” (cântă Ioan Bocșa):

Îmbucură-te, om bun,
Hai, leri-i, leri-i, Doamne,
C-am ajuns Sfântu' Crăciun
Hai, leri-i Domn
Eu vă spun la casa voastră
Din Precista Maria noastră,
S-o născut un Fiu frumos
Pe nume-L cheamă Hristos
În paiele grâului
Și-n florile fânului.
Nu ca fiul domnilor,

Ci-n poiata boilor,
Încet, boii L-dudurară,
Pântru coarne-L legănară

Toți la El se închină,
Toți la El se închină.
Toți oamenii ce-au venit
Din Apus și Răsărit
Aceste zile senine
Să le petreceți cu bine
La mulți ani , s-aveți folos
De Naștere lui Hristos!

II) **Colind „Deschide poarta, om bun”** cules de
Oana Bozga Pinteza din comuna Mărgău, județul Cluj:

Deschide poarta, om bun,
Florile dalbe,
Că e sara de Crăciun
Florile dalbe.

Am venit să colindăm,
Florile dalbe,
Cu toți să ne bucurăm,
Florile dalbe.

Nu ieși cu mâna goală,
Florile dalbe, fără colăcei în poală
Și de cât maț o rămas
Dă-ne-o rudă de cârnat.

Văzut-am lampa-n fereastră
Și-am venit la casa voastră,
Că așa îi în satu' nost,
Florile dalbe,
De nașterea lui Hristos.

Și tânăr, da-și bătrân,
Florile dalbe, în sfânta seară de Ajun
Stau la masă și cinstesc,
Florile dalbe
Și pe Domnu'l preamăresc.

Dumnezeu, Sfântu Văsăie,
Florile dalbe,
Vă lăsăm cu bucurie,
Un colind și sănătate,
Florile dalbe
Că-i mai bună decât toate – bis.

III) **Colind „Om bun, deschide-ne poarta!”** (cântat
de Mirela Mănescu Felea):

Om bun, deschide-ne poarta,
Venim să colindăm,
Să-ți alungăm tristețea
Colindul să-l cântăm.
Refren: Tănărul crai,
Cu mult alai,
Vine din cer
Hai, leri-i ler...

Deschide, gazdă, ușa,
Și-aduceți vin prinos
Căci vine astă seară
Al nost' Iisus Hristos

În astă seară mare,
Cu toți ne bucurăm
Și nașterea cea sfântă
Cu drag o lăudăm

E praznic luminos
În casa ta acum,
Că s-a născut Hristos
E seara de Crăciun.

Referințe bibliografice

- Bernea E. Îndemn la simplitate. București: Vremea, 2006. 112 p.
- Biblia sau Sfânta Scriptură, tipărită sub îndrumarea și cu puterea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teotist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod. București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2006. 1424 p.
- Bîrlea O. Poveștile lui Creangă. București: Editura pentru Literatură, 1967. 320 p.
- Brătulescu M. Colinda românească. The Romanian Colinda. București: Minerva, 1981. 349 p.
- Brezul G. Colinde, culegere întocmită de G. Brezul. București: Fundația Culturală Regală „Principele Carol”, 1938. 464 p.
- Bremond C. Logica povestirii. București: Univers, 1981. 432 p.
- Brodner R. Semnificațiile obiceiurilor de Crăciun. In: Ziarul Lumina, 21.12.2008: <http://ziarullumina.ro/semnificatiile-obiceiurilor-de-craciun-49975.html> (vizitat 10.01.2018).
- Bujor N. M. Comorile sufletești sau Însușirile moral-spirituale supreme. Vol. I. Bunătatea. Chișinău: Liceum, 1996. 190 p.
- Călinescu G. Istoria literaturii române de la origini până în prezent. Craiova: Vlad & Vlad, 1993. 1033 p.
- Călinescu G. Ion Creangă. București: Minerva, 1989. 317 p.
- Colind „Îmbucură-te, om bun”. In: <https://www.youtube.com/watch?v=259hQJYIfOA> (vizitat 12.01.2018).
- Colind „Deschide poarta, om bun”. In: https://www.youtube.com/watch?v=0YR8NRm_l-U (vizitat 12.01.2018).
- Colind „Om bun, deschide-ne poarta!”. In: <https://www.youtube.com/watch?v=YHXEZGQRBdo> (vizitat 12.01.2018).
- Creangă I. Povești, povestiri, amintiri. București: Ion Creangă, 1987. 280 p.
- Hamilton D. R. Cele cinci efecte ale bunătății. București, 2017. 190 p.
- Gorunescu E. Dicționar de proverbe român-francez. București: Editura științifică și enciclopedică, 1978. 178 p.

17. Învățătura de credință creștină ortodoxă. Tipărită cu aprobarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și cu binecuvântarea și purtarea de grijă a Înalț Prea Sfințitului Justinian, Patriarhul României. București: Editura Sfintei Arhiepiscopii, 1952, 291 p. și ca document electronic: http://www.roeanz.com.au/media/uploads/episcopia/INVATATURA_de_CREDINTA_CRESTINA_ORTODOXA.pdf (vizitat 14.01.2018).
18. Ispas S. O taină încifrată într-un text de colind sau O reconsiderare pe temeuri autentice a viziunii etnologice asupra colindei românești. In: <http://spiritromanesc.go.ro/Sabina%20Ispas.html> (vizitat 12.01.2018).
19. Panea N. Folclor literar românesc: Pâinea, vinul și sarea. Ospitalitate și moarte. Craiova: Scrisul Românesc, 2005. 229 p.
20. Papadima O. O viziune românească a lumii. București: Saeculum I.O., 1995. 192 p.
21. Simion E. Ion Creangă – cruzimile unui moralist jovial. București: Tracus Arte, 2017. 459 p.
22. Stăniloaie D. Reflecții despre spiritualitatea poporului român. București: Elion, 2001. 206 p.
23. Zanne I. Proverbele românilor. Vol. I–X. București: Socec, 1895–1903, 1912.
- Gabriela Boangiu** (Craiova, România). Doctor în filologie. Cercetător științific III, Institutul de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu-Ploșor”, Academia Română.
- Габриела Боанжиу** (Крайова, Румыния). Доктор филологии. Научный сотрудник III, Институт социогуманитарных исследований им. К. С. Николэеску-Плошор, Академия Румынии.
- Gabriela Boangiu** (Craiova, Romania). PhD in Philology. Researcher III, Institute for Socio-Human Research “C. S. Nicolăescu-Ploșor”, Romanian Academy.
- E-mail:** boangiu_g@yahoo.com